

КУЛЬТУРНО-МОВНІ ЦІННОСТІ ЯПОНЦІВ У ДІАЛОЗІ КУЛЬТУР НА УРОКАХ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Зоя Карпенко,
*учитель-методист японської мови
Київської гімназії східних мов № 1*

У Законі України «Про освіту» міжнародне співробітництво визначено як важливу умову формування у здобувачів загальної середньої освіти, особливо старшої профільної школи, культурно-мовних демократичних цінностей, поваги до традицій та звичаїв партнерів по комунікації [2]. Найефективнішим засобом усвідомлення свого майбутнього сучасними учнями є планування власної життєвої стратегії у світі, де відбуваються прискорений науково-технічний прогрес, який характеризується інформаційною перенасиченістю під впливом глобалізаційних тенденцій. Двосторонні зв'язки між Японією й Україною нині набули динамічного

розвитку. Саме цей історичний період став ґрунтовним для відновлення національної свідомості, виховання поваги до українського, цінування української мови і традицій. Формування цінностей нового формату в установленні національної ідентичності та власного державотворення мають спільні риси з уявленням ціннісних орієнтирів японців.

Японія й Україна мають великі політичні, економічні, географічні, релігійні та інші відмінності, але споріднені єдиними загальнолюдськими цінностями, зокрема збереженням власної етнічної самодостатності та національно-культурної самобутності, прояви яких простежуються в усіх сферах життя. Тому в першому звіті Посла Японії в Україні Шігекі Сумі зазначено, що Урядом Японії підтримано реформи в нашій країні та надано допомогу, розмір якої став найбільшим серед інших країн. Адже саме демократичні цінності, свобода слова та права людини, які були задекларовані в новій Конституції Японії після Другої світової війни, визначили пріоритетний економічний розвиток країни та її подальше процвітання.

Процеси глобалізації носять не лише політичний та економічний характер, а й освітньо-культурний. Духовну глобалізацію доцільно взяти за основу міжкультурної комунікації як зразок толерантного діалогу на різних рівнях. «Між націями слід зводити мости на різних рівнях. Дуже важливі дипломатичні канали, політичні діалоги й економічне співробітництво. Однак не менше важливу роль відіграють культурні зв'язки, наукові освітні обміни й суто людські контакти» [1; 3]. Тому в основі самореалізації української молоді має бути усвідомлення власної місії, принципи якої формуються на засадах суспільних моральних цінностей ще в закладах загальної середньої освіти.

Освітньо-культурна діяльність гімназії спрямовується на формування змісту профільного навчання в єдності його інваріантного й варіативного складників і ґрунтується на сучасних підходах до створення нової моделі системи освіти України, на зміні у формулюванні цілей шкільної освіти, які й визначатимуть подальші перетворення й вимагатимуть якісних знань; особистісно зорієнтованому навчанні, яке не може існувати поза ціннісними орієнтаціями, що визначають життєві вміння людини мислити, спілкуватися і діяти як інноваційної особистості; потребі формувати гуманістичний світогляд, за якого актуалізується розуміння цілісності світу, необхідність збереження природи, визначається місце людини в біосфері і залежність її від навколишнього середовища та способу життя; парадигмальних зрушеннях у сучасній дидактиці в бік розв'язання проблем структурного і сутнісного

навантаження змісту освіти, у її цілях, пріоритетах, зумовлених всебічними процесами реформування в країні [9, с. 74].

Учителі японської мови гімназії в навчанні використовують різноманітні процеси: використання інтерактивних методів [4]; вивчення історії та культури Японії [5]; життєві цінності та етикет японців [7]; вивчення японської літератури [8], що є важливим чинником формування діалогу української та японської культур.

Навчальними програмами з японської мови для учнів 10–11 класів передбачено вивчення таких тем:

- “History of Japan” – Історія Японії;
- “Independence of Ukraine” – Незалежність України;
- “Japanese religion” – Релігія Японії;
- “An occasion niche changes smb’s outlook” – Випадки, що змінюють світогляд;
- “Environment issues” – Проблеми навколишнього середовища;
- “Human relationship” – Стосунки між людьми;
- “A disaster” – Стихійні лиха;
- “Japanese cuisine” – Японські страви;
- “Japanese traditions and festival” – Свята та традиції Японії;
- “A wedding” – Весільна церемонія;
- “Japanese literature” – Література Японії;
- “The sights of Tokyo” – Видатні місця Токіо;
- “Taras H. Shevchenko” – Т.Г. Шевченко;
- “Japanese movies, anime” – Кінематограф Японії;
- “A Ukrainian flag, a national anthem, a national emblem” – Державні символи України: прапор, гімн, герб.

Зазначені теми вивчаються у формі діалогу культур, що передбачає формування в учнів умінь презентувати японською мовою аналогічні теми з життєдіяльності України. На уроках японської мови культурно-мовні цінності є важливим чинником синтезу культур і знаходження спільних точок дотику в налагодженні системи міжлюдських контактів. Спільною рисою культурно-мовних цінностей, які беруть початок із сімейних традицій та передаються із покоління в покоління, формуються впродовж століть, є національна свідомість, формування якої здійснюється на уроках японської мови. Упорядкування вказаних тем для здобувачів профільної середньої освіти надає можливість розширити лексичний запас через нерозривний зв’язок зі світовою та національною історією, культурою, національними традиціями японців. Мета вчителя японської мови – навчити учнів розмірковувати про гармонізацію культурно-мовних цінностей японців, про

формування нового світогляду та толерантного ставлення. Тільки на таких загальнолюдських цінностях, актуальність яких дуже гостро відчувається саме для учнів такої вікової категорії, вибудовується структура людських відносин, що здатна забезпечити мирні перспективи подальшого розвитку. Ідейна спрямованість уроків японської мови реалізується через зміст окреслених вище тем, які носять соціальне навантаження і є актуальними для сьогодення.

Процеси глобалізації та інтеграції, в яких зараз Україна бере активну участь, вимагатимуть трансформації свідомості здобувачів освіти, які формують громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей. Формування культурно-мовних цінностей особистості на уроках японської мови відбувається нероздільно з формуванням ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності. Ця діяльність на сьогодні є прерогативною у спільній роботі учнів і вчителя.

Список використаних джерел

1. Данилова Т. В. Японські культурні цінності в контексті теорії ціннісних орієнтацій Ф. Клакхон і Ф. Стродтбека. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi->
2. Закон України «Про освіту». Постанова Верховної Ради України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Ікеда Д., Згуровський М. Діалоги. Японія і Україна – різні долі, спільні надії. Київ : Генеза, 2013. 272 с.
4. Ісаєва М. Ситуативні методики на уроках японської мови: комунікативна компетенція і цінності. *Дидактика: теорія і практика*: зб. наук. праць. Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2017. С. 116–122.
5. Карпенко З. Мотиваційний розвиток мовних компетентностей здобувачів освіти у процесі вивчення японської мови та культури Японії. *Дидактика: теорія і практика*: зб. наук. праць. Київ : Пед. думка, 2018. С. 75–79.
6. Карпенко З. Уроки японської мови: культурно-мовні цінності країни вранішнього сонця у діалозі культур. *Освіта XXI століття: теорія, практика, перспективи* : матеріали Першої міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Київ, 18 квіт. 2019 р. *Дидактика: теорія і практика* : зб. наук. праць. Київ: Фенікс, 2019. С. 165–167.
7. Кондратьєва Г. Б. Життєві цінності та етикет японців у змісті навчання японської мови старшокласників. *Дидактика: теорія і практика* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. С. 100–106.

8. Сегеда Ж. Науково-методичні підходи до навчання японської літератури у гімназії. *Дидактика: теорія і практика* : зб. наук. праць. Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2017. С. 168–172.

9. Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект : кол. моногр. / авт. кол. : Г. О. Васьківська, В. І. Кизенко, С. В. Косянчук та ін. ; за наук. ред. д-ра пед. наук Г. О. Васьківської. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2018. 260 с.